

ЭЙ ҚИЗИМ

УМАМА БИНТУ ХОРИС

ЭЙ ҚИЗИМ

ЗАЙТУН
нашриёти

ЭЙ ҚИЗИМ

Умама бинту Хорис

ЗАЙТУН
нашриёти

Китоб:

Муаллиф:

Шархловчи:

Таржимон:

Ношир:

Безакчи:

саҳифа сони:

Нашр:

«Зайтун»:

Тираж:

Тарих:

Эй қизим

Умама бинту Хорис

Абу Яҳё

Абу Яҳё

«Зайтун»

Абу Юсуф

66 бет

Биринчи

2

1000

1443 ҳ. - 2022 м.

Сўз боши

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**Аллоҳ таолога ҳамду
санолар
Пайғамбаримиз Муҳаммад
саллоллоҳу алайҳи ва
салламга
салавоту саломлар бўлсин.**

أوصت أمامة بنت الحارث الشيباني ابنتها
أم إياس عند زفافها الى عمرو بن حجر
أمير كندة فقالت:

أي بنية إن الوصية لو تركت لفضل أدب
تركت لذلك منك، ولكنها تذكر للغافل
ومعونة للعاقل، ولو أن امرأة أستغنت عن
الزوج لغنى أبويها وشدة حاجتهما إليها
كنت أغن الناس عنه، ولكن النساء للرجال
خلقن، ولهن خلق الرجال.

أي بنية انك فارقت الجو الذي منه
خرجت، وخلفت العش الذي فيه درجت،
إلى وكرٍ لم تعرفيه، وقرين لم تألفيه،
فاحفظي له خصالاً عشراً يكن لك ذخراً
أما الأولى والثانية: فالخشوع له بالقناعة،
وحسن السمع له والطاعة

وأما الثالثة والرابعة: فالتفقد لموقع عينيه
وأنفه، فلا تقع عينه منك علي قبيح، ولا
يشم منك إلا أطيّب ريح.

وأما الخامسة والسادسة: فالتفقد لوقت
منامه وطعامه، فإن تواتر الجوع ملهبة،
وتنغيص النوم مغضبة.

وأما السابعة والثامنة: فالاحتراس بماله،
والإرعاء بحشمه وعياله، وملاك الأمر في
المال حسن التقدير، وفي العيال حسن
التدبير.

وأما التاسعة والعاشرة: فلا تعصين له أمراً،
ولا تفشين له سراً فإنك إن خالفت أمره،
أوغرت صدره، وإن أفشيت سره، لم تأمني
غدره.

ثم إياك والفرح بين يديه إن كان مهتماً،
والكآبة بين يديه إن كان فرحاً

ОНА ВАСИЯТИ

Арабларнинг фазилатли аёлларидан бири Умама бинту Ҳариснинг одоб-ахлоқ, панд-насиҳат бобида машҳур ҳикматли сўзлари кўп бўлган.

Шулардан бири у қизи Умму Иёс бинту Авфни турмушга бергач , келинни олиб кетадиган кечасида ҳам унга қимматли, бебаҳо сўзлар билан васият қилган эди:

Қуйида ушбу насиҳатларни сизга ҳавола этамиз:

● Эй қизим! Агар одоби етарли эканидан бировга насихат қилиш тарк қилинганда, сендек қизга насихат қилиш тарк қилинарди. Лекин насихат ақлли кишига эслатма, ғофилга эса танбеҳдир.

 Шарҳ:

Қуръонда Аллоҳ таъоло Расули соллаллоҳу алайҳи ва салламга :

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ

«Эй Набий! Аллоҳга тақво қил»
(Аҳзоб.1) дейди.

Бундан пайғамбар тақво қилмаган экан деган маъно чиқмайди.

Балки тақвода давом этинг, янада тақводорроқ бўлинг маъноси бор. Шу каби ушбу онанинг қизига одобдан насиҳат қилиши унинг ғашига тегмаслиги, мен буларни биламан деб кибрланмаслиги керак.

• • •

● Эй қизим! Агар бирор аёл улуғлиги, обрўсининг баландлиги ёки отасининг бойлиги учун эрсиз ўтиши мумкин бўлганда, сени эрга ҳеч ҳожатинг бўлмас эди. Лекин аёллар эркаклар учун, эркаклар аёллар учун яралганлар.

Шарҳ:

Фарзанд туғилади, униб-ўсади...
Ўн етти, ўн саккиз йил
шамолдек ўтиб кетади.
Кечагина кўз ўнгингизда чопқиллаб
юрган қизалоғингиз бугун
келинликнинг оstonасида... Ҳеч бир
ота-она қизини боқолмай
қолганидан ёки қизидан безор
бўлганидан турмушга бермайди. Эр-
хотинлик инсон фитратига
сингдирилган бўлиб, ҳар бир аёл
эрга, эр аёлга эҳтиёжманддир.
Беҳожатлик Аллоҳга хос. **Ота-она ўз
қизига шундай тушунтириши керак:**
"Бирон қиз ота-онасининг бойлиги,
меҳр-муҳаббати туфайли эрдан
беҳожат бўлса, сен эрдан буткул
беҳожатсан .

Биз сендан безор бўлганимиздан,
ёки боқолмай қолганимиздан
эрга бераётганимиз йўқ.

Аммо одамзот жуфтга муҳтож, эр аёл
учун, аёл эр учун яратилгандир"

Аллоҳ таъоло айтади

وَخَلَقْنٰكُمْ اَزْوَاجًا

Ва сизларни жуфт қилиб яратдик.

(Наба.8)

Шунинг учун ҳатто пайғамбарлар
ҳам уйланди. Улар ҳам қиз
чиқардилар.

Аллоҳ таъоло айтади:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ
وَجَعَلْنَا لَهُم أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً

**Батаҳқиқ, Биз сендан олдин ҳам
Пайғамбарлар юбордик ва уларга
хотинлар ва зурриётлар ато
қилганмиз.**

(Раъд.38)

● **Эй қизим! Сен тинч-тотув яшаб
турган аҳлингни, масканингни
ташлаб, танимаган билмаган
манзилга, танимаган кишилар
ҳузурига борасан! Куёвинг бу ҳаётда
сен учун подшоҳга айланади! Агар
сен унга чўри бўла олсанг, у сенга қул
бўлади!**

 Шарҳ:

Яъни, турмушга чиқаётган қиз ўзи униб-ўсган уйидан, қадрдон оиласидан ажралиб, янги хонадонга, бегона одамлар орасига боради. Янги муҳит, янги тартиб-қоидалар, ҳали кашф этилмаган инсонлар ҳар қандай қизни довдиратиб қўйиши мумкин. Хоссатан, уйдан чиқмай ўсган қиз учун янги муҳитга мослашиш бирмунча қийин кечади.

Тўғри, келин ўз жуфтидан меҳр-муҳаббат кўрса, янги ҳаётга мослашиш осонлашиши мумкин. Лекин бизнинг ўзбек урф-одатида келин-куёв алоҳида уйда яшашмайди.

Балки, қайнота-қайнона, қайин ука ва сингиллар ҳам келин билан бир уйда ҳамнафас бўлишади.

Кўп ҳолларда уларнинг келинга муомаласи ҳавас қиларли даражада бўлмаслигини топамиз. Ҳар бир ота-она турмушга чиқаётган қизини янги хонадонда кўриши мумкин бўлган муносабатлардан огоҳ этиши, сабрлилик ва бағрикенгликка чақириши лозимдир. Чунки одам-одамга синов.

Аллоҳ таъоло айтади:

وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ
وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا

**Баъзиларингизни
баъзиларингизга синов қилдик.
Сабр қиласизлармикин?!
Роббинг кўргувчи бўлган
зотдир. (Фурқон. 20)**

**Йўқса, қиз (келинчак) ўзига нисбатан
қилинган ёмон муомалани кўргач,
"Турмуш дегани шу эканда", деб
тезда ҳафсаласи пир бўлиб, учиб
юрган осмонидан "тап" этиб ерга
тушиши, ғамга ботиши мумкин. Бу
ҳолатнинг олдини олиш учун эса
юқорида айтилганидек қизни
бундай вазиятларга тайёрлаш, "тап"
этиб йиқилишидан аввал, секинлик
билан ерга "қўндириш" керак
бўлади. Эрининг аҳли ҳам Аллоҳдан
қўрқадиган,**

зулм қилишдан қочадиган
инсонлар бўлса, нур устига нур,
қандай ҳам яхши.

Аммо ҳар турли муомалага
фавқулодда тайёрлик, сабрлилик,
бағрикенглик тинч-тотув ҳаёт
омилларидандир.

● Сен эрингга чўри бўл, у сенга қул
бўлади!

Яъни, аёл эрнинг мулки бўлиб, эр
унинг устида ҳукмрон, подшоҳ
ҳисобланади.

Аллоҳ таъоло айтади:

وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَىٰهِنَّ
دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Ва у (аёл)ларнинг бурчлари муқобилида тенг ҳақлари ҳам яхшилик ила бордир.

Ва эркакларга улардан устун даража бордир. Аллоҳ азиз ва ҳақимдир.

(Бақара.228)

Қачонки аёл эрига чўридек итоаткор бўлса, эрини унга садоқатли қул мисоли хизмат қилаётганини топади. Аёл кишининг қудрати тилида эмас, балки унинг калбида, ҳокисорлиги, заифлигида.

Аллоҳ таъоло Қуръонда зарбул-масал қилган , Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам энг камолотга етган деб таъриф берган аёл ким эди ?

У фиръавннинг хотини Асия
разияллоҳу анҳо эди.

У тарихдаги энг зўравон
золим фиръавн қўлидан қандай
қилиб Мусо алайҳиссаломни
қутқариб олди? Билаги кучи
биланми? Ёки шаллақилик
биланми? Йўқ асло! Фақат аёллик
назокати, зукколиги, ўзини унинг
олдида камтар тутиши билан
қутқариб қола олди.

Бу маънони унинг сўзларидан сезиш
мумкин.

Аллоҳ таъоло айтади:

وَقَالَتْ أَمْرَأْتُ فِرْعَوْنُ قُرْتُ عَيْنِي لِي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ
عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

Фиръавннинг хотини: «(Бу бола) мен учун ҳам, сен учун ҳам кўз қувончидир. Уни ўлдирманглар. Шоядки, у бизга фойда берса ёки уни бола қилиб олсак», деди. Ҳолбуки, улар сезмасдилар.

(Қасос.9)

Аммо баъзи аёллар эрига чўри бўлиш ўрнига, унга хўжайинлик қилмоқчи бўлаётганини кўрамиз. Оқибатда барибир хўжайин бўлолмайдик, аксинча, ўз ҳаддини билмагани учун хорликка, мажбурий чўриликка гирифтор бўлади. Улар қўлидаги қуролидан фойдаланишни билмайдиган аскарга ўхшайдилар.

Ўз хоҳиши билан чўри каби бўлганда эди, эри унинг хизматида бекасига муҳаббатли қулдек шай турарди. Лекин юқорида айтилганидек, ҳаддини билмаган аёл мажбуран чўри бўлади, қадрини ва ҳурматини йўқотади. Ўз ҳаддини ва қадрини билган инсонни Аллоҳ раҳим қилсин...

Аёл унутмасинки камтарлик ҳеч қачон уни хор қилмайди.

Расулуллоҳ саллолоҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

وما زاد الله عبداً بعفو إلا عزاً، وما تواضع أحد لله إلا رفعه الله

**“Аллоҳ таъоло бандани
кечиримлилик сабаб фақат
азизлигини зиёда қилади.**

**Ким Аллоҳ учун камтарлик қилса,
Аллоҳ уни кўтаради “
(Муслим ривояти)**

(Ота-онага насиҳат)

**Фарзандингиз кўчадан йиғлаб келса,
уни ранжитган беадабнинг
таъзирини беришга шошиласиз.
Улғайиб, бировнинг оиласига
узатган қизингиз эшикдан кўз
ёшларини оқизиб кириб келсачи?
Яна қилич-қалқонингизни кўтариб,
ўз ҳақиқатингизни ҳимоя қилгани
отланасизми?**

Ўйлаб кўринг, сиз энди ёш болани ҳимоя қилмаяпсиз, вояга етган, қилмишларию қарорлари устидан жавобгарликни ҳис эта оладиган кап-катта одамнинг тақдирига аралашаяпсиз. Бу вазият эса улкан масъулиятни талаб қилади.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам аёллари нафақа танқислигидан шикоят қилишганда бу гаплар Абу Бакр ва Умар разияллоҳу анҳумларга етиб боради. Шунда икковлари келиб қизлари Оиша ва Ҳафса оналаримизни туртиб, «Расулуллоҳ саллолоҳу алайҳи ва салламдан у кишида йўқ нарсани сўрайсизларми?» дер эдилар.

Улар оталари ҳам эрлари
(Расулуллоҳ) ҳам сўзлари бир
жойдан чиққанини кўриб
тарбияландилар.

Ва «Аллоҳга қасам у кишидан йўқ
нарсa талаб қилмаймиз» дедилар.

(Муслим ривояти)

Чунки шундай қилишмаса иш
талоққача борган эди.

Аллоҳ таъоло бу ҳақида айтади :

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ إِن كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأَسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا

**Эй Набий, жуфти ҳалолларингга:
«Агар бу дунё ҳаётини ва унинг
зийнати ирода қилсангиз,
келинглар, сизларни баҳраманд
қилай ва чиройли бўшатиш
(талоқ)ила бўшатиб қўяй.**

(Аҳзаб.28)

**Ота-оналардаги энг катта хатолардан
бири ота уйига "бир қоп" шикоят
билан ташриф буюрган қизларига
насиҳат қилиш ўрнига, "Сен нима
чўримидинг?!" деб, уни эрига қарши
қайрашларидир. Ота-онасидан бу
каби "дастаклаш"ни кўрган қиз ҳам
эрига, унинг аҳлига хўжайинлик,
иззатталаблик қилмоқчи бўлади.
Ҳеч бир эр аёлидан бу каби
муомалани ёқтирмайди**

Шу сабабли иш талоққача бориши ҳам мумкин, Аллоҳ сақласин. Талоқ тушгач ҳаммадан кўп ким азият чекади?

Энг аввало қиз (келинчак) ва унинг ота-онаси... Майли, арзанда қизларини эрнинг аҳлига қайраб-қайраб, иш талоққача бориб ўз уйларига олиб келишди ҳам дейлик, кейинчи? Ота-она эридан ажрашиб қайтиб келган қизини қачонгача бағрида олиб туриши мумкин? Қиз бу ҳолатга қачонгача рози бўлиб яшайди? Воқеликдан, нозик хилқатнинг табиатидан келиб чиқиб шуни айтамызки, аёл киши турмушга чиқиб кетгандан кейин ота уйига қайтиб яшаш у учун жуда машаққатлидир.

Унинг нафси ҳам, ақли ҳам
бунга рози бўлмайди.
Очиқчасига айтганда,
эр чиқиши билан эрга
тегиб кетишни, ёки аввалги эрига
қайтишни истаб туради. Шундай экан,
аввал бошдан хунук оқибатлар
(талокни) олдини олиш учун ҳар бир
ота-она ўзининг суюкли дилбандини
"Чўримисан?!"
деб гижгижлайвермасдан, аксинча
ҳикматли бўлишлари, қизларига "Сен
эрингга чўри бўл, эринг сенга қул
бўлади!" насиҳатини уқтирмоқлари
лозимдир.

- **Эй қизим! Мендан ўн васиятни
ёдлаб олгин, улар сенга ҳам руҳий
озуқа, ҳам обрў бўлади:**

1.Қаноатли бўл. Эрингга қаноат билан ҳамроҳлик қил. Қаноат – қалбнинг роҳатидир.

 Шарҳ:

Аёл эридан эри қодир бўлмаган нарсаларни талаб қилмаслиги, унинг бориға ҳам, йўғига ҳам қаноат қилиши керак. Оилавий шароитидан ҳадеб нолийвериш, "уфф" тортавериш, бандасига ҳам, Аллоҳға ҳам ёқимсиз ишдир. Шукр қилувчи тил, қаноатли қалб саодатли ҳаёт омилларидандир.

Бунда ота-она ҳам қизини тинч яшашини истаса, унга «эрингдан эмас биздан сўра» деб ўқтириши керак.

**«Эр бўлиб у нима қилади»
каби гаплар билан уни
қаноатсизликка ўргатмасин.**

**Юқорида ишора қилинган қиссада
Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва
саллам аёллари нафақа талаб
қилганларида Умар разияллоҳу анҳу
қизлари Ҳафса онамизга айтар
эдилар:**

**«Сен Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи
ва салламдан кўп нарса сўрайверма!
У кишига гап ҳам қайтарма!
У кишидан аразлаб ҳам юрма.
Сенга нима керак бўлса мендан сўра!»**

(Бухорий ривояти)

2. Эрингга чиройли қулоқ солиб,
чиройли итоат қил, Аллоҳнинг
ризоси чиройли ҳаётдадир.

 Шарҳ:

Аллоҳ таъоло Қуръонда аёл
кишининг солиҳалиги учун унинг
итоатгўй бўлишини шарт қилиб
келтирган:

الرِّجَالُ قَوَّмُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ
وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَنِتٌ حَفِظَتْ لِلْغَيْبِ بِمَا
حَفِظَ اللَّهُ وَالَّتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَأَهْجُرُوهُنَّ فِي
الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ
اللَّهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا

Аллоҳ баъзиларини баъзиларидан устун қилгани ва молларидан сарфлаганлари учун эркаклар аёлларга - раҳбардирлар. Солиҳа аёллар-итоаткордир ва Аллоҳнинг ҳифзи-ҳимояси бўйича ғойб(эр)ларининг муҳофазасини қилувчилардир. Бош кўтаришларидан хавф қилинган аёлларга ваъз-насиҳат қилинг, ётоқларида ҳижрон қилинг ва уринг. Агар итоат қилсалар, уларга қарши бошқа йўл ахтарманг. Албатта, Аллоҳ юксак мақомли буюк зотдир.

(Нисо.34)

Аллоҳ таоло ҳеч бир ишни беҳикмат қилмайди.

Жумладан, эркак киши оила
раҳбари бўлса ва у ўз
раҳбарлигини - шариатда
кўрсатилгандек адо этса -

бундай оилалар бахт-саодатга соҳиб
бўлмоқда. Бу кўрсатмага юрмаган
оилалар эса, бахтсизликка
учрамоқда, шундайлардан ташкил
топган жамиятлар ҳам бахтсизликка
дучор бўлмоқда. Мўмина, солиҳа
аёлларнинг табиатида эрига
итоаткорлик бордир.

Биз «итоаткорлик» деб таржима
қилаётган сўз ояти каримада
«қонитатун» лафзи ила келган.

Бу сўз ўз иродаси, рағбати ва
муҳаббати ила итоат қилиш
маъносини англатади.

Демак, мўмина, солиҳа аёлларнинг эрларига итоати ўз масъулиятини тушунган ҳолда келиб чиққан бўлади.

Қўрққанидан, мажбурлашдан ёки бошқа бирор нарсадан эмас. Бу итоат ўзини тушунган, ҳаётдаги ўрнини, вазифаси ва масъулиятини ҳис этган гўзал инсоннинг итоатидир. Солиҳа аёл ишни эри ундан ҳижрон қилиши ёки уни калтаклаб бир-бировидан кўнгли қолишигача олиб бормаслиги керак .

3.Унинг кўзлари тушадиган ерга эътибор бер, ҳеч қачон хунук нарсани кўрмасин.

 Шарҳ:

**Эрининг муҳаббатини,
ҳурматини, оилавий тотувлик
ва бахтни истайдиган ҳар -
бир аёл эрининг кўзи уй-жойда ҳам,
кийим-кечакда ҳам, ўзи(аёл)нинг
нафсида ҳам хунук нарсага
тушмаслигига диққат қилсин.
Бу ҳолат (эрнинг кўзи хунук нарсага
тушиши) эрнинг аёлга бўлган
муҳаббатини, ҳурматини
ноқислаштиради. Оиладаги ўзаро
тотувликка чанг солади.**

**Поклик ҳатто Аллоҳга ҳам
малоикаларга ҳам суюкли ҳислат.
Шариатдаги таҳорат, ғусл, аҳкомлари
ҳаммаси ортидан кўзланган мақсад
ҳам шу, покланиш.**

Аллоҳ таъоло таҳорат
аҳкомларини таълим бериб сўнг
айтади:

مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ
لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

Аллоҳ сизларга қийинчилик
туғдиришни истамас Аммо сизларни
поклашни ва сизларга ўз неъматини
батамом қилиб беришни истайдир.
Шоядки шукр қилсангизлар.

(Моида.6)

Аллоҳ таъоло **покланувчиларни**
севиши ҳақида айтади:

لَمَسْجِدٍ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ
تَقُومَ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ
الْمُطَهَّرِينَ

Албатта, биринчи кундан тақво асосида қурилган масжидда турмоқлигинг ҳақдир.

Унда **покланишни севадиган** кишилар бор. Аллоҳ эса **покланувчиларни севадир.**

(Тавба.108)

Шунингдек **покизалик жаннат** аёллари сифатидир. Аллоҳ Қуръонда уч ўринда жаннат аёллари ҳақида: **“أزواج مطهرة”** яъни **“покланган аёллар”** деб зикр қилган.

(Бақара.25, оли-имрон.15, Нисо.57)

4. Унинг кўзи сендан қабиҳ нарсага тушмаслиги баробарида, димоғи ҳам қабиҳ ҳидни туймасин. Димоғи сендан - фақат ширин ҳидларни топсин, хушбўйликнинг афзали сувдадир.

 Шарҳ:

Қиз бола келин бўлгач, ўз муҳитидан фарқли бўлган муҳитга тушиб қолиш эҳтимоли катта. Баъзан қизнинг ота уйида тозаликка у қадар қаттиқ эътибор берилмаслиги, аммо келинлик уйида бу борада жиддий тартиб-қоидалар мавжуд бўлиши мумкин. Шунинг учун ота-она қизига тарбия беришда эътиборли бўлишлари,

қизни ўз муҳитлари ва дунёқарашларидан келиб чиқиб эмас, балки ҳақиқий саранжом-саришта бека қилиб тарбиялашлари лозим. Акс ҳолда янги хонадон, янги тартиб-қоидалар, эшитиши эҳтимоли юқори бўлган даккилар қизни қийнаб, тушкунликка солиб қўйиши, оиланинг тинч-тотувлигига салбий таъсир қилиши мумкин

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам аёлларга ҳайздан поклангач ҳушбўйлик ишлатишга буюрганлари ҳам шу маънони таъкидлайди.

Асмо разияллоҳу анҳо Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан ғусл ҳақида сўради. Унга ғуслни таълим бериб сўнгра айтдилар :

**“Сўнгра аёл ҳушбўйлик сурилган
мато билан тозалансин”** Асмо
айтди: **«У билан қандай
тозаланаман Я Расулуллоҳ?»**

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва
саллам айтдилар: **“Субҳаналлоҳ
тозаланасанда!”** Шунда Оиша онамиз
уни четга тортиб дедилар: **“У билан
қон ўрнини тозалайсан”**
(Бухорий ривояти)

Буларни ўрганиш ва ўргатиш ҳечам
уятлик иш эмас. Қиз бола бу борада
бегонадан танбеҳ эшитиб дили
оғришидан аввал яқинларидан
таълим олиши керак.

Шунинг учун ҳам Оиша разияллоҳу
анҳо айтадилар : **“Ансорлар аёллари
қандай ҳам яхши эдилар!**

**Уятчанлик уларни динда фақиҳ
бўлишларидан тўсмади"
(Ибн можа ривояти)**

**Она ўз қизига таълим бериши лозим
бўлган баъзи ишлар:**

**- эрта тонгда деразаларни очиб,
хоналарни шамоллатиш;**

**Чунки ҳатто малоикалар ёмон ҳиддан
озорланадилар.**

**Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва
саллам айтдилар:**

**من أكل البصل والثوم والكراث فلا يقربن مسجدنا،
فإن الملائكة تتأذى مما يتأذى منه بنو آدم**

“Кимда ким пиёз, саримсоқ,
кўкпиёз еса бизнинг
масжидимизга яқинлашмасин.
Чунки фаришталар ҳам одам
боласи озор чеккан нарса (бадбўй
ҳидлар)дан озор чекадилар “
(Бухорий ва муслим)

- (ётоғини) ўрнини қоқиш ва
йиғиштириб қўйиш;

Бу ҳам Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи
ва саллам суннатларидан.

إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ عَنْ فِرَاشِهِ ثُمَّ رَجَعَ إِلَيْهِ فَلْيَنْفُضْهُ بِصَنِفَةٍ
إِزَارِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي مَا خَلَفَهُ عَلَيْهِ بَعْدُ

“Бирлари тўшагидан уйғониб сўнгра
унга яна қайтса, уни кийимининг бир
чети билан уч марта қоқиб ташласин.

Чунки у ўзидан кейин унинг устида нималар қолганини билмайди" (Бухорий ривояти)

Яъни тўшакда ҳар хил зарарли ҳашаротлар ва бошқа нарсалар ўрнашиб олган бўлиши мумкин. Шунинг учун уни қоқиб ётишга тарғиб қилинган. Бундан уни йиғиб юришга тарғиб ҳам чиқади.

- ошхонани саранжомлаш, хоссатан, музлатгич ва шу каби озиқ-овқат маҳсулотлар сақланадиган жиҳозларни доимий назорат қилиш. Озиқ-овқат маҳсулотлари айниб, исроф бўлиб қолмаслигига эътиборли бўлиш ва ҳоказо...

Исломда ҳатто ерга тушиб кетган
луқмани шайтонга озуқа қилиб
ташлаб кетавермай уни тозалаб
истеъмол қилиш буюрилган.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва
саллам айтдилар:

إن الشيطان يحضر أحدكم عند كل شيء من شأنه حتى
يحضره عند طعامه، فإذا سقطت من أحدكم اللقمة
فليمت ما كان بها من أذى، ثم ليأكلها ولا يدعها
للشيطان، فإذا فرغ فليلق أصابعه فإنه لا يدرى في أي
طعامه تكون البركة (رواه البزار والطبراني).

“Албатта шайтон бирларингга барча
нарсасида ҳатто унинг таомида ҳам
ҳозир бўлади. Шунинг учун агар
бирларингни луқмаси тушиб кетса,
ундаги озорларни кетказиб сўнг уни
еяверсин. Уни шайтонга қолдирмасин.”
(Баззор ва Табароний ривояти)

Қиз болага таълим берилиши муҳим бўлган одоблардан яна бири – сўзлаганда ерга қараб сўзлашиш одобидир.

Токи суҳбатдоши димоғига инсонийлик хилқати тақозо этадиган (оғиздан келадиган) нохуш ҳидлар урилмасин. Дилхираликлар, кўнгил қолишлари бўлмасин.

Бу ҳидлар нафақат инсон, балки малоикаларга ҳам ёқмайди.

Шунинг учун Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам мисвокка тарғиб қилдилар.

إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ يَصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ، فَلْيَسْتَكْ، فَإِنْ
أَحَدُكُمْ إِذَا قَرَأَ فِي صَلَاتِهِ، وَضَعَ مَلَكٌ فَاَهُ عَلَى فِيهِ ،
وَلَا يَخْرُجُ مِنْ فِيهِ شَيْءٌ إِلَّا دَخَلَ فَمَ الْمَلَكِ

“Агар бирларинг кечаси номозга турса, мисвок қилсин. Чунки у агар номозида қироат қилса, фаришта унинг оғзига оғзини қўйиб туради. Унинг оғзидан нима чиқса албатта фаришта оғзига киради.
(Байҳақий ривояти)

5. Таомланиш вақтига эҳтиёт бўл, очлик инсон ичидаги аланга.

 Шарҳ:

Эрнинг таомларига, таомланиш вақтига риоя қилиш, суюкли рафиқа бўлишни истаган ҳар бир аёл учун мақсадига етиши йўлида муҳим омилдир. Эр уйга келсаю, уни кутиб турган очик чеҳра ва тайёр таом бўлмаса, ўз-ўзидан жаҳли чиқиб кетади.

Юқорида айтилганидек очлик бу – алангадир. Аланга эса зарар бермасдан қўймайди.

Шунинг учун бу ҳолатнинг олдини олиб, таомни вақти-соатида тайёрлаш, эрининг уйга қайтар вақтларини чамалаб, уни очиқ чехра ва тайёр таом билан кутиб олиш оқила аёлнинг ишидир.

Таомга эҳтиёжда аёл эрини ҳолатини ўзининг ҳолатига таққослаб «Мен ҳам фалон вақтда еганим бўйича юрубманку..!» демаслиги керак.

Чунки эркак кишининг жасади аёлникидан қувватлироқ бўлгани сабаб озуқани ҳам кўпроқ талаб қилади. Эркак киши очлигида биринчи бўлиб ҳаёлига келган нарса таом бўлади.

Бунга Қуръондан бир мисол Аллоҳ таъоло ғор соҳибларини 300 йил ухлатиб қўйиб сўнгра уларни уйғотгани ҳақида айтади:

وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُوا أَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى طَعَامًا فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِّنْهُ

Ва шундай қилиб, уларни ўзаро сўрашлари учун уйғотдик. Улардан бири: «Қанча қолдинглар?» деди. Улар: «Бир кун ёки бир куннинг баъзисича қолдик», дейишди. «Қанча қолганингизни Роббингиз яхши билгувчидир, шаҳарга бирингизни ушбу пулингиз ила юборинг, назар солиб, яхши таомни танлаб, ундан ризқ келтирсин..

(Каҳф.19)

Демак улар ўзларини бир ёки ярим кун қолдик деб ўйлашларига қарамай энг биринчи истаклари **таомланиш** бўлган экан !

Аллоҳ таъоло пайғамбарлар ҳақида айтади :

وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا ۖ لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا خَلِدِينَ

Биз уларни **таом** емайдиган жасад қилганимиз йўқ. Улар абадий қолгувчи ҳам бўлган эмаслар.

(Анбиё.8)

Демак, жасад бор экан таом ейди. Балки оятда таомни жасадга боғланганидан тушунамизки, инсон таоми миқдори жасади миқдорича бўлар экан. Шунинг учун ҳам айтдик аёл эрининг ҳолатини ўзининг ҳолатига таққослаши тўғри бўлмайди.

6. Уйқу вақтини назорат қил. Чарчоқ ғам-ғуссадир.

Шарҳ:

Эрнинг уйқу вақтини назорат қилиш, яъни эр ухлаётганда тинчлик сақлаш, болаларни шовқин солмасликка чақириш лозимдир. "Шовқин солса ҳам боласику!" дейсизми?! Тўғри, бола отаники ҳам, лекин боланинг шовқин-суронига эркак эмас, аёл лаёқатли қилиб яратилгандир. Аёл киши болаларнинг шовқинида ухлай олиши мумкин, аммо эр бунга мослашмаган. Эр кўча-кўйда турли одамлар билан мулоқотда бўлади, турли хил кайфияту ҳолатларни бошдан кечиради, ишлайди, чарчайди.

Оқила аёл шуларни инобатга олган ҳолда, уйига ҳориб қайтган эрининг таоми ва уйқу вақтини риоя қилади. Тинчгина ухлаб, яхши кайфиятда уйғонишига шароит яратади. Кўчанинг шовқини, муаммолари етмагандек уйда ҳам эрига шовқин, бақир-чақир тайёрлаб турмайди. Бу борада аёлларга Умму Сулайм разияллоҳу анҳо ўрнам бўлиши керак. Ҳатто фарзанди ўлиб қолганда, эри овқатини еб у билан бирга бўлиб ҳордиқ чиқармагунча эрига ўғлининг вафотини хабар қилмаган эди.

Инсон ухлаганда уни энг безовта қилувчи нарса шовқин. Шунинг учун ҳам Аллоҳ таъоло ғор соҳибларини ухлатиб қўйишни истаганда, уларнинг қулоқларини беркитиб қўйган эди.

Бу ҳақида Аллоҳ таъоло айтади:

فَضَرَبْنَا عَلَىٰ آذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا

“Бас, ғорда уларнинг қулоқларига бир неча йиллар (парда) урдик. “

(Каҳф.11)

«Қулоққа парда урди» дегани, қулоғини эшитмайдиган қилиб қўйди, деганидир.

7.Унинг мол-мулкини сақла, бу тартиб интизомдир.

 Шарҳ:

Эркак аёлни таъминлаб турган бўлса, аёл унинг пулидан рухсатсиз олишдан огоҳ бўлиши керак.

Бу эрнинг аёлига бўлган ишончига салбий таъсир қилади. Оқила аёл ўзини турли шубҳаларга қўймайди, аксинча эрнинг уй-жойини, топган пулини муҳофаза қилишга, рўзғорда исрофга йўл қўймасликка ҳаракат қилади.

Аллоҳ таъоло солиҳа аёллар сифатида айтади :

فَالصَّالِحَاتُ قُنَّتٌ حَفِظَتْ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ

Солиҳа аёллар–итоаткор ва Аллоҳнинг ҳифзи-ҳимояси бўйича ғойб(эр)ларининг (ҳақларини) муҳофазасини қилувчилардир. **(Нисо.34)**

Солиҳа аёллар эри ғойблигида унинг ҳақларини сақлаш кўринишларидан бири унинг мол-мулкини сақлашдир.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан энг яхши аёл ким деб сўралганда айтдилар :

الَّتِي تُطِيعُ زَوْجَهَا إِذَا أَمَرَ، وَتَسْرُهُ إِذَا نَظَرَ، وَتَحْفَظُهُ فِي نَفْسِهَا وَمَالِهِ

“У шундай аёлки эри унга буйруқ қилса итоат қилади, унга назар солса уни ҳурсанд қилади, аёл ўзининг нафсида ва эрининг молида уни муҳофаза қилади” (Насойй ривояти)

(Танбеҳ!)

Эркак аёлини таъминланмаган вақтида унинг молидан инсоф билан ўзи ва фарзандларига олиши бундан мустасно.

Расулуллоҳ саллолоҳу алайҳи ва салламдан Ҳинд сўради: Я Расулуллоҳ менинг эрим Абу Суфён қизғанчиқ киши.

Менга ва фарзандларимга
етарлик нафақа бермайди. Шунда
Расулуллоҳ саллолоҳу алайҳи ва
саллам:

خُذِي مَا يَكْفِيكَ وَوَلَدَكَ بِالْمَعْرُوفِ

"Сен ўзинг ва фарзандларингга
етадиган нарсани инсоф билан олавер"
(Бухорий ва муслим)

8. Унинг нафсига, ҳашаматига ва
болаларига эътиборли бўл.

Эрнинг молини сақлашинг гўзал
тақдирлашингдандир. Болаларини,
ота-она, қариндошларини риоя
қилишинг гўзал тадбирингдандир.

Шарҳ:

Аёл эри ҳамда болалари уст-боши бут
ва озода бўлишига масъулдир.

Эр ва фарзандлар либоси аёл (она)нинг фаросатидан сўзлаб туради. Либос гарчи эски бўлса ҳам тоза-озодалиги, йиртилган жойлари - тикилган ёки ямалганлиги, эрнинг чўнтагига дастрўмол солиб қўйилганлиги, оёқ кийимлар тозалаб артилганлиги ва ҳоказолар аёлнинг фаросат соҳибаси эканидан дарак беради. Оқила аёл эрини, фарзандларини бировлар олдида изза бўладиган ҳолатга тушириб қўймайди. Ҳар қанча машаққат бўлмасин, оиласининг тозалиги ва ҳашаматини сақлашга ҳаракат қилади.

Саҳобалардан Жобир разияллоҳу анҳу ўзларидан ёши катта бева аёлга уйланадилар. Шунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам у кишига :

فَهَلَّا بَكَرًا تَلَاعِبُهَا وَتَلَاعِبُكَ

«Бокира қизга уйланмапсанда!
У билан ўйин кулгу қилар эдинг,
у сен билан ўйин кулгу қилар эди»
дедилар. Жобир разияллоҳу анҳу:
Я Расулуллоҳ! Менинг тўққиз синглим
бор ! Уларни қарамоғига олиб, ювиб
тараб ишларини қоим қила оладиган
аёлга уйланишни истадим" дедилар.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва
саллам Жобирнинг бу сўзларини
эшитиб “Тўғри қилибсан, эй Жобир “
дедилар. **(Бухорий ривояти)**

Ривоятда кўриниб турганидек аёл
нафақат ўзининг болаларини, ҳатто
эрининг болаларини ҳам парваришлаб
уларга оналик қилиши керак.

9. Унинг сирини фош қилма, йўқса, унинг ҳам хиёнатидан хотиржам бўла олмайсан.

 Шарҳ:

Эр ва хонадонининг сирини уйдан чиқариш оилавий тотувликни емирувчи иллатлардан биридир. Бу иллат эрнинг аёлига бўлган ишончини йўқотади, муҳаббатини сўндиради. Тафаккур қилувчи ақл бу иш (сирининг фош бўлиши) ни ўз нафсида тасаввур қилиб кўрсин. Табиийки, ҳеч бир оқил инсон сирлари бегоналар олдида фош бўлишини ёқтирмайди.

Аёли билан бир тану бир жонга айланган эр унга буткул ишонади, ундан сир сақламайди.

Аёл оқила бўлса, шуларни тафаккур қилиши, эридан у истамаган гапларни ҳатто онасига ҳам айтмаслиги лозим.

Аллоҳ таоло Қуръони каримда шундай дейди:

هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ

"Улар сизлар учун либос, сизлар улар учун либосдирсизлар...". (Бақара, 187)

Либоснинг хусусиятларидан бири **"السَّتْرُ"** яъни ёпиш, беркитиш, яшириш маъноларини билдиради. Либос инсоннинг баданидаги камчилик нуқсонларни яширганидек, эр-хотин бир-биридаги айбу нуқсон, камчиликларни яширади.

Зеро, эр-хотинлик бир-бирининг камчиликларини яшириш асосига қурилган. Камчиликларни ёйиш, шарманда қилишга кўра эмас...

Абу Саъийд розияллоҳу анҳудан ривоят қилинган ҳадисда бундай дейилади:

إِنَّ مِنْ أَشَرِّ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ الرَّجُلُ يُفْضِي إِلَى الْمَرْأَةِ وَتُفْضِي إِلَيْهِ، ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا.

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам дедилар: «Қиёмат куни Аллоҳнинг наздида мартабаси энг ёмон одам аёлига яқинлик қилиб, аёли унга яқин бўлгандан кейин сирини одамларга ёйиб юрадиган кишидир» (Имом Муслим, Имом Аҳмад).

Оқила аёл ушбу ҳадисдан ҳам ўзига керакли ҳулосани чиқарсин.

Агар аёл эрининг сирларини фош қилса, эркак ҳам унга ўчакишиб аёлнинг сирларини, айбларини фош қилиб бадном қилади.

10. Буйруқларига итоатли бўл, йўқса қалбини гинага тўлдириб қўясан.

 Шарҳ:

Буйруққа итоатсизлик ҳар қандай кишини қалбида осийга нисбатан ғашлик солади.

Юқорида зикри ўтган аёлларнинг энг яхшиси ҳақидаги ҳадисга яна бир бор қарайлик, Расулуллоҳ саллолоҳу алайҳи васаллам аёл эрига итоат қилиши ва эри унга қараса кўзи қувнашини қандай боғлаб зикр қилдилар:

الَّتِي تُطِيعُ زَوْجَهَا إِذَا أَمَرَ، وَتَسْرُّهُ إِذَا نَظَرَ، وَتَحْفَظُهُ فِي
نَفْسِهَا وَمَالِهَا

“у шундай аёлки эри унга буйруқ
қилса итоат қилади, унга назар
солса уни ҳурсанд қилади...

(Насоий ривояти)

Демак аёл қанчалик гўзал бўлмасин
эрига итоатсизлиги уни кўрганда кўзи
қувнамаслигига сабаб бўлар экан..

Ва яна унинг ғамгин ҳолида
шодланишдан, шодлигида ғамгин бўлиб
қолишдан сақлан”

Чунки аёл эрининг ғамгинлигида
шодланиши ақли ноқислигидан,
шодлигида ғамгин бўлиб олиши
эрининг бахтини лойқалатишидан
далолат қилади.

Биров ўламан деса кулиб ўтириш,
кулиб турганда эса куйиб ўтириш
инсоннинг қалбида касаллик
борлигидан.

Шунинг учун ҳам Аллоҳ бундайларни
Қуръонда мунофиқлар сифатида зикр
қилади:

إِنْ تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُوءُهُمْ وَإِنْ تَصِيبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا

Сизга яхшилик етса, уларга ёмон
(алам)бўлар. Сизларга мусибат етса, улар
хурсанд бўларлар.

(Оли имрон.120)

Аёл эрига қанчалар ҳурматда бўлса, эри
ҳам унга шунча иззатда бўлади, унга
қанчалар мувофиқ бўлса ҳаёти
шунчалар тотув давом этади.

**Аёл билсинки, у эрининг
розилигини ўз розилигидан,
унинг истакларини ўзининг -
истакларидан устун
қўймагунича эридан ўзи истаган
нарсалар (меҳр-муҳаббат, эътибор,
бойлик ва бошқа нарсалар)га
эришолмайди.**

**Ким Аллоҳ учун бирор нарсани тарк
қилса, Аллоҳ таоло унга кўплаб
яхшиликлар ато этади..**

**Аёл киши эри уни рози қилишини эмас,
эри ундан рози бўлишини мақсад
қилсин! Шунда Аллоҳ ундан рози бўлади
ва унга истакларини ҳам муҳайё қилиб
беради.**

Чунки Аллоҳ таъоло айтади:

إِنَّ يَعْلَمَ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِّمَّا أَخَذَ مِنْكُمْ
وَيَغْفِرَ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

**«Агар Аллоҳ қалбларингизда яхшилик борлигини билса, сизга ўзингиздан олинган нарсадан кўра яхшироқ нарсани берур ва сизни мағфират қилур. Аллоҳ мағфират қилгувчи ва раҳмли зотдир»,
(Анфол.70)**

Танбеҳ !

Ушбу насиҳатларда айтилган эрга чўридек сабр қилиш, имкон қадар талоқ олмаслик эри мўмин-мусулмон бўлган аёл-қизларга айтилган. Аммо эри динга қарши кофир, ёки дин аҳлини ёмон кўрувчи мунофиқ бўлса ундай эркакка яхшилик билан тушунтирилади, насиҳат қилинади. Агар қабул қилмаса ундан яхшиликча ажрашилади.

Аллоҳ таъоло айтади:

لَا هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لِهِنَّ

Бу (аёл)лар у(кофир)ларга ҳалол эмас ва улар ҳам бу(мўмина)ларга ҳалол бўлмаслар. (Мумтаҳана.10)

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва саллам ҳам ўз қизлари Зайнабни эри Абул-Ос Ибн робийъ кофирлигида ундан ажратиб олиб, у исломни қабул қилгач қайтариб берганлар.

(Аллоҳнинг фазли ила рисоламиз ниҳоясига етди)

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

Умама бинту Хорис

ЭЙ ҚИЗИМ

1443 ҳ. - 2022 м.

ЗАЙТУН
нашриёти

ЭЙ ҚИЗИМ!

Келажакда орзуйинг
қандайдир эркак бўлмасин!

Балки келажакда барча
эркакнинг орзусидаги
аёл бўл!

ЗАЙТУН
нашриёти